

Діагностувально-результативний компонент уможливорює комплексне психолого-педагогічне оцінювання ефективності впровадження сценічних прийомів у педагогічну діяльність майбутніх учителів за авторськими й дібраними методиками та дозволяє диференціювати отримані результати за п'ятьма якісними рівнями за 100-бальною шкалою ступеня вияву складових професійно-педагогічної компетентності: 50-54 бали – задовільний рівень; 55-64 – достатній рівень; 65-79 балів – добрий рівень; 80-89 балів – дуже добрий рівень; 90-100 балів – відмінний рівень.

За обґрунтованим концептуальними засадам застосування засобів акторської майстерності в педагогічній діяльності визначено критерії і показники сформованості акторських якостей педагогів за п'ятьма рівнями (відмінний, дуже добрий, добрий, достатній і задовільний).

Список використаних джерел.

1. Абрамян В. Театральна педагогіка: навч. посіб. для студ. вузів. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
2. Зязюн І. Педагогічна майстерність: підручник. / За ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
3. Маршак С. Балада про королівський бутерброд. URL: <https://jak.bono.odessa.ua>.
4. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf12>

Марія ПОЛЯКОВА-ЛАГОДА

ПРОСВІТНИЦЬКО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Особливості функціонування вищої педагогічної освіти сьогодні безумовно пов'язані з історією педагогіки та її ключовими поняттями. Свідомі і відповідальні представники сучасної педагогічної думки здатні легко встановити логічно-смысловий зв'язок наукового досвіду із актуальними потребами навчально – виховного процесу та формування особистості на тлі мінливих політичних, культурних, соціальних впливів.

Інтерпретація минулих і сучасних подій, котрі втручаються у життя кожної людини, формує потребу пошуку нових перспектив погляду на виховання та розвиток людства.

Це дослідження, присвячене темі просвітницько-виховної діяльності публічних бібліотек України в період Другої світової війни, безперечно резонує із подіями сьогодення - війною розпочатою Росією проти України.

У період радянської окупації України існувала ціла структура ідеологічного впливу, яка позиціонувала себе як позашкільна навчальна і виховна діяльність серед широких мас населення (переважно працюючого) та визначала своїм предметом культурно-просвітницьку роботу для підвищення політичного, виробничо-технічного, загальноосвітнього, морально та естетичного рівнів радянського народу в цілях комуністичного виховання.

Із вище зазначеного стає очевидним той факт, що система базувалася на ідеологічній пропаганді партії і одними із засобів реалізації зазначених ідей були публічні (на той час масові) бібліотеки.

На початку 40-х рр., в рамках реалізації плану по ліквідації неграмотності населення віком до 50 років та підвищення культурного і освітнього рівнів, постала

необхідність поповнення фондів публічних бібліотек та популяризації книг навіть у найвіддаленіших населених пунктах.

Активна діяльність публічних бібліотек знайшла відгук у користувачів, про що свідчив різкий попит на пропаговану літературу. Тож, така краща організація роботи закладів стимулювала створення кабінетів для самоосвіти та призначення особистих консультантів по керівництву читанням при бібліотеках, що мало на меті втілення ідей імперської влади.

Пропаганда суспільно-політичної літератури (переважно твори класиків марксизму-ленінізму) відбувалася за допомогою організації книжкових виставок, оглядів, переглядів та шляхом поширення рекомендаційних списків. На базі бібліотек формувався активи та створювалися ради читачів.

Вся ця діяльність відбувалася в обставинах гострої міжнародної передвоєнної напруги. Тож, на публічні бібліотеки було покладено місію посиленого виховання в контексті високої політичної поваги, мобілізаційної готовності, радянського патріотизму. За допомогою вище згаданих форм роботи роз'яснювалася зовнішня політика СРСР, а також виховувалася повага до героїчного минулого.

Початок Другої світової війни вплинув на діяльність публічних бібліотек. Головне завдання ідеологічної роботи у цей період було спрямоване на усвідомлення того, що кожен громадянин мусив глибоко розуміти власну відповідальність за долю Батьківщини, за результат війни і особисто сприяти боротьбі народу проти окупантів.

Кількість публічних (масових бібліотек) на території пострадянського простору із 95.4 тисяч на початку 1941 р. скоротилася до 48 тисяч до січня 1942 р. Звісно, необхідно врахувати той факт, що значна кількості закладів була відведена для військових шпиталів, частина знищена та окупована [4].

В період війни агітаційно-масова діяльність, яку проводили публічні бібліотеки, була важливою комунікаційною складовою. Читання, бесіди, вечори запитань і відповідей, випуски газет і листівок – всі ці заходи відображали важливість подій та актуальність проблем воєнного часу.

Яким же було становище в окупації? Це питання і нині перебуває у полі наукових інтересів.

Окупаційний режим мав свою специфіку функціонування у різних регіонах України. Ставлення до культурно-освітніх потреб населення напряму залежало від думки вищого військового командування вермахту.

Бібліотеки вважалися ідеологічними установами і всі просвітницько-виховні події були націлені на політичну соціалізацію населення та його використання виключно в інтересах Рейху.

У своєму дослідженні «Оперативний штаб Райхсляйтера Розенберга: ідеологічна боротьба чи пограбування духовних і культурних надбань в Україні (1941-1944)» Назарій Гуцул зазначає, що націонал-соціалістична Німеччина сприймала більшовизм як винахід євреїв, створений для впливу і зміни культурно-політичного життя європейських країн [1].

Дослідження документальних матеріалів розкривають сутність обов'язків при Штабі у сфері бібліотечної діяльності, виконувати які було призначено німецьких фахівців. Зокрема, місією Олександра Гімпеля, який в 1942 р., побував у містах окупованої України (Київ, Харків, Дніпропетровськ, Маріуполь) була систематизація інформації про стан та потенціал бібліотек. Ця необхідність була обумовлена дослідницько-науковою метою та застосування результатів в ідеологічній боротьбі з Радянським Союзом [3].

Загалом, знищення культурних цінностей гітлерівцями відбувалося жорстоко і масштабно. До Третього Райху із фондів бібліотек було вивезено рідкісні книжкові колекції, цінні документи, рукописи, стародруки, періодичні видання.

Останні викликали особливу цікавість, а пізніше і загрозу для обох (фашистського та радянського) режимів. Адже, на захоплених територіях України був відкритий додатковий фронт - діяльність самостійницьких українських сил, чий ініціативи втілювали ідею національного відродження, Спершу це імпонувало окупаційному режиму, адже, сприяння позиціонувалося під егідою німецької протекції, проте, в той же час створювало можливість висвітлення об'єктивної реальності подій в Україні та набувало швидкого поширення. Тому, в подальшому, легальна чи підпільна преса підпадала під контроль влади та ізоляцію від народу.

У наукових джерелах радянського періоду вказують, що загальна кількість вилученої літератури перевищувала 100 мільйонів примірників загалом, а з території України було вивезено, конфісковано та знищено понад 50 мільйонів. Дані максимально наближені до результатів українських науковців та дослідників.

Поповнення бібліотечних фондів під час окупації відбувалося шляхом перерозподілу книг із закритих закладів, приватних колекцій та подарунків, які проходили ретельну перевірку. Просвітницько-виховна робота проводилася на основі довоєнного стандарту (від індивідуальних форм до вище згаданих класичних методів бібліотечної масової роботи).

Пізніше (із лютого 1943 р.) до публічних бібліотек на звільнених територіях України буде відновлено надходження літератури зі спеціально створеного державного фонду. До цієї справи долучаються і професійні спілки, і представники місцевих культурної та інтелектуальної інтелігенції.

Культурно-просвітницька та політично-просвітницька робота являлася предметом постійної уваги і турботи комуністичного режиму і розглядалися як важливий засіб ідейно-виховного впливу. Одним із осередків реалізації зазначеної мети були публічні (масові) бібліотеки, які набували своєї актуальності. Мотивами любові і вірності батьківщині та захисту соціалізму були пронизані всі жанри літератури, а також тематичні взаємодії із читачами.

Друга світова війна та окупаційний терор на Україні стали справжнім випробуванням, в тому числі і для публічних бібліотек, які вважалися ідеологічними установами. Працівники книгозбірень перебували в умовах тотального контролю та безперечного виконання вимог нацистської політики. Діяльність закладів та взаємодія публічних бібліотек із читачами залежала від розпоряджень окупаційної влади, головним прагненням якої було тримати народ в покорі та пригніченні.

Отже, науковий інтерес до теми просвітницько-виховної діяльності публічних бібліотек України у ХХ столітті є актуальним і стимулює до більш глибоких ретроспекцій.

Список використаних джерел

1. Гуцул. Н. Оперативний штаб Райхслайтера Розенберга: ідеологічна боротьба чи пограбування духовних і культурних надбань в Україні (1941-1944). Сторінки воєнної історії України: Збірник наукових статей. К.: Інститут історії України НАН України, 2012. Вип. 15.

2. Кашеварова Н. Г. Бібліотеки України під час окупації періоду Другої світової війни (за донесеннями німецького бібліотекаря Олександра Гімпеля). Рукописна та книжкова спадщина України. 2016. Вип. 20. С. 294–326. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rks_2016_20_20.

3. Калашнікова В. Бібліотечні фонди України в роки Великої Вітчизняної війни (на прикладі Харківської, Ворошиловградської та Сталінської областей) / В. Калашнікова // Історична панорама. Чернівці, 2008. Вип. 7. С. 113-130.

4. Пиналов, С. А. История культурно-просветительной работы в СССР: Учеб. пособие / С. А. Пиналов, Г. И. Чернявский, А. П. Виноградов. Киев: Вища школа, 1983. 264 с.

Роман КЛЯЗЬМІН

ВИВЧЕННЯ СТАНУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Державна політика у сфері вищої педагогічної освіти спрямована на сталий розвиток суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможних педагогічних працівників та створення умов для їхньої освіти впродовж життя. Метою сучасної освіти є особистісний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, її талантів, творчих здібностей, необхідних для успішної самореалізації, спрямування діяльності громадян України на користь суспільству. Розвиток здібностей учнівської молоді у сфері сучасної позашкільної освіти потребує від суспільства педагогів здатних здійснювати одночасно із повною загальною середньою освітою соціалізацію учнів, їхню подальшу самореалізацію та майбутнє професійне самовизначення.

Сьогодні набуває широкого визнання точка зору, що сучасна ЗЗСО не може одноосібно забезпечити різнобічні запити щодо розвитку творчого потенціалу та обдарованості учнівської молоді. Все більшу роль у підтримці талановитих та обдарованих дітей в освіті відіграють заклади позашкільної освіти, діяльність яких спрямована на розвиток здібностей учнівської молоді у галузях освіти, культури, науки, широкого спектру творчих видів діяльності, необхідних для її подальшої самореалізації та соціалізації.

Сучасна освітня система вимагає від учителів математики не лише глибоких знань предмету, але й вміння ефективно впроваджувати їх у практичну діяльність. Заклади позашкільної освіти є важливими партнерами у формуванні математичної грамотності та розвитку творчих здібностей учнів. Тому вивчення стану підготовки майбутніх учителів математики до професійної діяльності в цих закладах є актуальним та значущим завданням.

Проблеми педагогічної підготовки до професійної діяльності в закладах позашкільної освіти розглядаються в Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про позашкільну освіту» (2000), Державному стандарті базової середньої освіти (2020). Багатогранність цієї проблеми висвітлено у низці педагогічних досліджень загальнонаукового, загально-педагогічного та фахового рівня.

Особливості організації сучасної позашкільної освіти вивчали О. Биковська (теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні) [1], О. Благодислов (методична підготовка студентів до роботи у позашкільних навчальних закладах), Г. Галамбош (правове забезпечення позашкільної освіти), О. Козирод, В. Титаренко (вітчизняний досвід діяльності закладів позашкільної освіти з науково-технічної творчості учнів) [3], Г. Пустовіт (дидактичні основи позашкільної освіти) [4], Т. Сущенко (педагогічний процес у позашкільних закладах) [5].

Значний внесок у розвиток професійної підготовки вчителів математики мають науково-педагогічні розвідки М. Бурди, Г. Бевз (методика викладання математики), Б. Ерднієва (технологія навчання укрупненими дидактичними одиницями), М. Жалдака (використання інформаційних технологій в навчальному процесі), В. Моторіної (дидактичні і методичні засади підготовки), Н. Морзе, З. Слєпкань (психолого-педагогічні засади навчання математиці), М. Шкіля, М. Якубовські (математичне моделювання діяльності вчителя) та ін.